

DECIZIE

25 martie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

Examinând recursul declarat de către Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Iacob Miron cu privire la constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești,

împotriva deciziei din 15 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova și menținută hotărârea din 20 martie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Râșcani),

c o n s t a t ă :

La 14 iunie 2018, Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova s-a adresat în instanță cu cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 12 decembrie 2018, în proces a fost atras executorul judecătoresc Iacob Miron, în calitate de intervenient accesoriu.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că, prin hotărârea nr. 3-2129/07 din 13 iunie 2007, Curtea de Apel Chișinău a obligat OCT Chișinău să înregistreze dreptul de proprietate a Fundației Copiilor de Plein-Air asupra terenului aferent, nr. cadastral 0100517.219, cu suprafața de 0,5043 ha, cu adresa bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 169/2. Hotărârea a devenit irevocabilă prin neatacare la 04 iulie 2007.

Ulterior, la 31 iulie 2007, a depus Organului Cadastral Teritorial Chișinău cererea cu nr. 0100/07/52905; 52906 cu privire la înregistrarea dreptului asupra bunului. Totodată, la 06 august 2007, a prezentat Oficiul de Executare Centru, din cadrul Departamentului de executare, pentru executare titlul executoriu emis în baza hotărârii din 13.06.2007. La 07 august 2007, executorul judecătoresc Ruslan

Braga a primit la executare documentul executoriu și, în urma derulării procedurii de executare, a acordat Oficiului Cadastral Teritorial Chișinău termen de 5 zile pentru executarea benevolă a cerințelor documentului executoriu. La 09 august 2007, registratorul din cadrul OCT Chișinău a prelungit termenul de examinare a cererii de înregistrare a drepturilor asupra bunurilor mobile cu 40 de zile. Temei de neexecutare al documentului executoriu a fost indicat necesitatea explicării suplimentare a unor circumstanțe de către instanța de judecată.

La 13 august 2007, OCT Chișinău a adresat Curții de Apel Chișinău un demers prin care a solicitat explicarea executării hotărârii din 13 iunie 2007. Prin scrisoarea din 13 august 2007, Curtea de Apel Chișinău a explicat OCT Chișinău modalitatea de executare a hotărârii din 13 iunie 2007.

La 14 septembrie 2007, OCT Chișinău a emis decizie de refuz a înregistrării bunurilor imobile și dreptului asupra lor. Ulterior, la 17 august 2007, executorul judecătoresc Vadim Glavan a emis încheierea nr. 2-651/07, prin care a acordat OCT Chișinău termen de 2 zile să execute benevol hotărârea. Totodată, șefului OCT Chișinău i-a fost aplicată sancțiune pentru nerespectarea cerințelor executorului judecătoresc.

La 21 martie 2014, reclamanta s-a adresat către Ministerul Justiției cu solicitarea de a i se comunica soarta dosarului de executare. Prin răspunsul executorului judecătoresc Burlac Oxana, i-a fost comunicat despre faptul că procedura de executare a fost arhivată încă din anul 2010.

La 23 martie 2014, a solicitat strămutarea documentului executoriu către executorul judecătoresc Miron Iacob. Astfel, începând cu luna martie 2014 până la ziua depunerii prezentei acțiuni, executorul judecătoresc Miron Iacob, a întreprins un șir de măsuri și acțiuni în vederea executării hotărârii judecătorești din 13 iunie 2007. OCT Chișinău, ÎS „Cadastru”, având calitatea de debitor în cadrul procedurii de executare, este autoritatea competentă să execute hotărârea judecătorească menționată.

În legătură cu neexecutarea documentului executoriu a fost stabilită necesitatea controlului executării documentului executoriu și stabilită concilierea părților pentru data de 29 iulie 2014.

La 02 septembrie 2014, a fost întocmit procesul-verbal de constatare a contravenției în temeiul art. 318 alin. (2) Cod contravențional, pentru faptul că șeful OCT Chișinău nu execută hotărârea instanței de judecată nr. 3-2129/07 din 13 iunie 2007, emisă de Curtea de Apel Chișinău.

În temeiul procesului-verbal de constatare din 23 februarie 2015, întocmit în cadrul controlului executării documentului executoriu, creditorul s-a adresat OCT Chișinău și a depus cerere-tip cu achitarea serviciului de înregistrare, a anexat hotărârea din 13 iunie 2007 confirmată și planul geometric al terenului actualizat și întocmit de instituția competentă. De altfel, acestea au fost solicitările debitorului pentru executarea documentului. Prin decizia din 07 aprilie 2015, emisă de registratorul OCT „Cadastru”, a fost refuzată înregistrarea bunului imobil și dreptului asupra lui.

La 16 aprilie 2015, executorul judecătoresc a întocmit actul de constatare, conform căruia decizia din 07 aprilie 2015, emisă de ÎS „Cadastru” privind refuzul înregistrării dreptului de proprietate, confirmă necondiționat neexecutarea actului judecătoresc aflat în procedura de executare nr. 3-2129/2007. La 13 martie 2015, ÎS „Cadastru” a contestat în instanța de judecată încheierea executorului

judecătorească din 17 februarie 2015 și a solicitat încetarea procedurii de executare.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani din 24 noiembrie 2015 s-a dispus încetarea executării documentului executoriu din 13 iunie 2007, dosar nr. 3-2129/07. Prin decizia din 12 februarie 2016, Curtea de Apel Chișinău a respins ca neîntemeiată cererea ÎS „Cadastru”, a casat încheierea enunțată și a respins cererea ÎS „Cadastru”.

Ulterior, prin decizia ÎS „Cadastru” din 21 septembrie 2016, s-a dispus înregistrarea dreptului de proprietate al reclamantului asupra bunului imobil înserat în actul judiciar irevocabil. Prin încheierea nr. 010-129r/16 din 31 octombrie 2016, executorul judecătorească Iacob Miron a admis cererea reprezentantului debitorului ÎS „Cadastru” și a încetat procedura de executare nr. 010-1296r/16, intentată în baza documentului executoriu nr. 3-2129/07 din 13 iunie 2007, emis de Curtea de Apel Chișinău privind obligarea OCT Chișinău să radieze numărul cadastral 0100517039, contractul de arendă funciară nr. 4183/204 din 27 iulie 2004 și să înregistreze dreptul de proprietate al Fundației Copiilor de Plein-Air din RM asupra terenului cu suprafața de 0,5043 ha, aferent construcției din bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 169 (lit. d) mun. Chișinău și atribuie terenului cu suprafața de 0,5043 ha aferent construcției din bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 169 (lit. d) mun. Chișinău proprietatea Fundației Copiilor de Plein-Air din RM, nr. cadastral 0100517.219.01.

S-a conferit imobilului terenul aferent cu suprafața de 0,5043 ha nr. cadastral 0100517.219, cu adresa - mun. Chișinău bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 169/2. S-a obligat OCT Chișinău să înregistreze în registrul bunurilor imobile cu nr. cadastral 0100517.219.01 și a terenului aferent nr. cadastral 0100517.219 cu suprafața de 0,5043 ha, adresa mun. Chișinău bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 169/2.

Încheierea menționată a fost contestată de către Fundația Copiilor de Plein-Air, deoarece creditorul a considerat că documentul nu a fost executat întocmai hotărârii judecătorești nr. 3-2129/07 din 13 iunie 2007, emisă de Curtea de Apel Chișinău. Însă, prin hotărârea Judecătoriei Buiucani din 01 februarie 2017, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 14 decembrie 2017, a fost respinsă contestația depusă de Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova.

Reclamanta a susținut că tergiversarea executării actului judiciar irevocabil din 04 iulie 2007 este confirmată și prin deciziile Curții de Apel Chișinău din 12 februarie 2015 și din 12 septembrie 2016. Prin neexecutarea actului judiciar, reclamantul-creditor a fost lipsit de posesia, administrarea și dispoziția bunului deținut cu drept de proprietate, în temeiul hotărârii Curții de Apel Chișinău din 13 iunie 2007. Creditorul, pe parcursul a 9 ani de zile din momentul inițierii procedurii de executare, a fost lipsit ilegal de a pune în circuitul civil bunul imobiliar atribuit cu drept de proprietate prin actul judiciar irevocabil.

În viziunea reclamantei termenul de înaintare a cererii de chemare în judecată curge din momentul publicării deciziei Curții de Apel Chișinău – 26 decembrie 2017, timpul obținerii caracterului irevocabil al încheierii de încetare a procedurii de executare emisă 31 octombrie 2016.

Astfel, în fața instanței de judecată Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova a solicitat constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești din 13 iunie 2007 emisă de Curtea de Apel Chișinău.

Prin hotărârea din 20 martie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Râșcani),

acțiunea a fost respinsă ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție extinctivă.

Prin decizia din 15 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova și menținută hotărârea din 20 martie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani).

Pentru a respinge acțiunea instanțele ierarhic inferioare au reținut că, procedura de executare a fost încetată la 31 octombrie 2016. Corespunzător, prin efectul dispozițiilor legale enunțate, termenul de prescripție extinctivă a început să curgă la 01 noiembrie 2016 și a expirat la 02 mai 2017, iar cererea de chemare în judecată a fost depusă abia la 14 iunie 2018, cu omiterea termenului special de prescripție extinctivă.

Instanțele au respins argumentul reclamantei cu privire la faptul că, termenul de prescripție extinctivă a început să curgă de la data soluționării irevocabile a contestației depuse împotriva încheierii de încetare a procedurii de executare. Or, Legea nr. 87 leagă curgerea termenului de momentul încetării procedurii de executare, și nicidecum de momentul intrării în vigoare a încheierii executorului judecătoresc. Mai mult ca atât, art. 66 alin. (2) din Codul de executare stabilește în mod expres că încheierea executorului judecătoresc este executorie de drept din momentul emiterii. Deci, contestarea încheierii nu suspendă executarea acesteia, iar trimiterea reclamantei la dispozițiile art. 85 din Codul de executare nu este relevantă.

La 27 decembrie 2019, Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 15 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la pronunțarea deciziei a interpretat eronat legea.

Prin încheierea din 26 februarie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 15 octombrie 2019, expediată părților la 04 noiembrie 2019, fără a se cunoaște cu certitudine data recepționării acesteia de către părți, astfel recursul declarat la 27 decembrie 2019 a fost depus cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19

decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că, temei pentru intentarea prezentei acțiuni a constituit o pretinsă încălcare a dreptului recurentei la executare în termen rezonabil a unei hotărâri judecătorești. Instanțele ierarhic inferioare au respins acțiunea ca tardivă, iar principala problemă juridică, în speță, este momentul începerii scurgerii termenului de prescripție pentru înaintarea prezentei acțiuni.

În corespundere cu prevederile art. 3 alin. (3) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, în cauzele în care se pretinde încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, cererea de chemare în judecată poate fi depusă în cadrul executării actului judecătoresc irevocabil sau în decursul a 6 luni de la încetarea procedurii de executare.

Prin încheierea nr. 010-129r/16 din 31 octombrie 2016, executorul judecătoresc Iacob Miron a admis cererea reprezentantului debitorului ÎS „Cadastru” și a încetat procedura de executare nr. 010-1296r/16, intentată în baza documentului executoriu nr. 3-2129/07 din 13 iunie 2007, emis de Căminul de Apel Chișinău.

Instanțele ierarhic inferioare au raportat prevederile legale citate supra la momentul încetării procedurii de executare prin încheierea nr. 010-129r/16 din 31 octombrie 2016, și reținând tardivitatea invocată de către pârâtul Ministerul Justiției, au concluzionat că începerea termenului de prescripție a avut loc la 01 noiembrie 2016 și a expirat la 02 mai 2017, respectiv acțiunea judiciară a fost inițiată la 14 iunie 2018 cu încălcarea termenului de 6 luni.

Așadar, instanța de recurs pentru a elucida aspectele abordate, va raporta circumstanțele prezentate la criticile invocate de Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova și va trebui să se asigure că, în cazul de față Curtea de Apel Chișinău, a îndeplinit condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, *în contrast*, Lebedinschi vs. Moldova, hotărârea din 16 iunie 2015, § 31, 35 – 36; cauza Nichifor vs. Moldova, hotărârea din 20 septembrie 2016, § 29 – 31).

Colegiul lărgit apreciază concluzia instanțelor de judecată referitor la tardivitatea acțiunii ca fiind una greșită, or aceasta este rezultatul unei interpretări eronate a prevederilor legale aplicabile speței.

În susținerea acestei poziții, instanța de recurs evidențiază, că potrivit jurisprudenței Curții Europene, accesul la justiție semnifică nu doar posibilitatea juridică efectivă de a te adresa unui organ de plină jurisdicție pentru soluționarea unei contestații și obținerea unei satisfacții, ci și dreptul de a cere executarea hotărârii obținute.

Totodată, dreptul la un tribunal garantat de art.6 alin.1 din Convenție ar fi iluzoriu, dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul unei părți. Executarea unei sentințe, a oricărei instanțe, trebuie considerată ca făcând parte integrantă din „proces” în sensul art.6 (cauzele SC Ruxandra Trading vs România, Hornsby vs Grecia).

Concluzionând asupra celor menționate supra, Colegiul lărgit evidențiază că în vederea evaluării termenului rezonabil de executare a unei hotărâri irevocabile trebuie de distins punctul de început al acestui termen care este, în mod obișnuit, totodată ținându-se cont de principiul disponibilității creditorului, data sesizării executorului judecătoresc, iar punctul de sfârșit va include inclusiv căile de atac al actului de finalizare (încetare) a procedurii de executare.

În jurisprudența Curții Europene s-a menționat că cerința respectării unui termen rezonabil se referă la toate etapele procedurilor judiciare, fără a putea fi exceptate fazele ulterioare soluționării fondului (cauza Robins vs. Regatul Unit, hotărârea din 23 septembrie 1997, §§ 28-29). Pentru a aprecia caracterul rezonabil al duratei unei proceduri în baza articolului 6 § 1 din Convenție, trebuie avut în vedere ansamblul acesteia (cauza König vs. Germania, hotărârea din 28 iunie 1978, § 98).

Odată ce Curtea Europeană a menționat că respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei (procesul de executare fiind parte a ”procesului” în sensul art. 6 din Convenție) se referă la întreaga procedură și la toate căile de atac prevăzute de dreptul național, în ansamblu, Colegiul lărgit trage concluzia că argumentele în susținerea tardivității acțiunii, însușite de instanțele inferioare, sunt absolut eronate și nu se întrevide vreun motiv pentru care termenul intentării acțiunii referitoare la constatarea încălcării acestui drept ar trebui calculat de la o etapă prealabilă epuizării tuturor căilor de atac prevăzute de lege, adică înainte ca hotărârea să devină irevocabilă.

Așadar, reiterând cele expuse supra, Colegiul lărgit menționează că prin decizia Curții de Apel Chișinău din 14 decembrie 2017 s-a confirmat legalitatea încheierii executorului judecătoresc privind încetarea procedurii de executare silită și anume din momentul devenirii irevocabile al acesteia se impune începerea scurgerii termenului la acțiunea de constatare în temeiul Legii nr. 87, iar depunerea acesteia la 14 iunie 2018 a fost efectuată în termenul legal.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și nu pot fi corectate în această fază. Or judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de

constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursurile formulate.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz și relevanța lor va putea fi supusă unei aprecieri juridice la o nouă rejudecare a cauzei (a se vedea, *printre alte autorități*, cauzele Kamil Uzun vs. Turcia, hotărâre din 10 mai 2007, § 64; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs. România (Marea Cameră), din 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 15 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, iar reținând că erorile admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, în special, în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, *spre exemplu* impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare, cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 6 septembrie 2018, § 52 - 53).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova.

Se casează decizia din 15 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Fundația Copiilor de Plein-Air din Republica Moldova împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Iacob Miron cu privire la constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu